

Poř. č. 24/2002

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství k povinnosti notáře vydat pro účely trestního řízení ověřovací knihu

Ověřovací kniha notáře může být svým charakterem věcí důležitou pro trestní řízení.

Je-li to pro splnění účelu trestního řízení nezbytné a není-li možno požadovaný úkon trestního řízení provést v rámci nahlédnutí do ověřovací knihy u notáře, je možno – za dodržení zásady přiměřenosti a zdrženlivosti (§ 2 odst. 4 a § 52 trestního řádu) - požadovat její vydání postupem podle § 78 odst. 1 trestního řádu, nebo - nevyhoví-li notář výzvě podle tohoto ustanovení – ji na nezbytně nutnou dobu odejmout postupem podle § 79 odst. 1 trestního řádu.

Orgán činný v trestním řízení, který tyto úkony provádí, musí přihlížet též k tomu, aby svým postupem nezmařil výkon zákonné působnosti notáře.

Městské státní zastupitelství v Praze předložilo Nejvyššímu státnímu zastupitelství k posouzení otázku postupu orgánů činných v trestním řízení při ověřování pravosti podpisů v ověřovací knize notáře a navrhlo vydání stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství, které by mělo postup státních zástupců v obdobných případech sjednotit a vyloučit tak i možné excesy v postupu orgánů činných v trestním řízení. Podnět Městského státního zastupitelství v Praze je reakcí na dopis prezidenta Notářské komory pro hlavní město Prahu JUDr. Václava Kouby ze dne 24. 4. 2002, jenž požádal městského státního zástupce v Praze, aby „na gremiální poradě státních zástupců bylo zejména rozebráno zcela specifické postavení notáře při výkonu veřejného úřadu a vysvětleny formální znaky veřejné listiny pořízené notářem.“ Dopis prezidenta byl vyvolán postupem orgánů činných v trestním řízení v konkrétní trestní věci, v níž pro účely trestního řízení požadovaly znalecké zkoumání podpisů v ověřovací knize notáře za účelem ověření jejich pravosti a zjištění skutkového stavu věci. Jelikož výzva k vydání věci v podobě ověřovací knihy nebyla účinná, byl podle § 79 odst. 1 tr. ř. po předchozím souhlasu státního zástupce vydán příkaz k odnětí věci, jehož realizace proběhla dne 6. 3. 2002. Jednalo se o dvě knihy pro ověřování podpisů vedených notářskou kancelář JUDr. T. O. v Praze 2. Zmíněnému postupu ještě předcházela konzultace s příslušným znalcem, který sdělil, že notářem nabídnutá možnost provést zkoumání přímo v notářské kanceláři

nepřichází v úvahu vzhledem k nemožnosti přestěhovat tam techniku nezbytnou ke zkoumání.

Městské státní zastupitelství v Praze poukázalo na výkladové stanovisko poř. č. 17/2001 Sb. v. s. NSZ¹ s tím, že argumentaci, uváděnou v dopisu prezidenta pražské notářské komory² nesdílí, zejména proto, že odkaz na ustanovení § 56 notářského řádu³ je nepřiléhavý, neboť (jak se uvádí i v citovaném výkladovém stanovisku), toto ustanovení upravuje naprosto jinou problematiku, a to povinnost notáře zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se mohou dotýkat

¹ Toto stanovisko řeší problematiku vydání cenného papíru (např. směnky) přijatého do notářské úschovy notářem, na základě výzvy k vydání věci podle ustanovení § 78 odst. 1 tr. ř. Výrok zní: „Notář není oprávněn odepřít vydat orgánům činným v trestním řízení cenný papír (např. směnku), neboť ustanovení § 78 odst. 2 trestního řádu, které stanoví výjimku z povinnosti vydat věc důležitou pro trestní řízení, se na cenné papíry nevztahuje.“ K problému, zda se lze obdobně domáhat vydání ověřovací knihy notáře lze z odůvodnění citovat zejména: „Povinnost k vydání věci podle § 78 odst. 1 tr. ř. je proto uložena obecně každému - "kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci, vyšetřovateli nebo policejnímu orgánu; je-li ji nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmto orgánům vydat.“ Pokud se jedná o věc důležitou pro trestní řízení a není této výzvě vyhověno, a to ani po případném uložení pořádkové pokuty podle § 66 tr. ř., jsou orgány činné v trestním řízení povinny postupovat podle ustanovení § 79 odst. 1 tr. ř., tj. věc odejmout. Výjimku z povinnosti stanovené v ustanovení § 78 odst. 1 tr. ř. upravuje ustanovení § 78 odst. 2 tr. ř.: "Povinnost podle odstavce 1 se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolností, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti k mlčenlivosti (§ 99)." Toto ustanovení se však na řešený problém nevztahuje. Je-li listinou, která má být vydána, směnka jako cenný papír přijatá do notářské úschovy, nepatří obecně, že se jedná o listinu, jejíž obsah podléhá povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo povinnosti mlčenlivosti.¹⁾ Poznámka pod čarou, na níž se zde odkazuje upozorňuje na existenci rozsudku NS ČR ze dne 1.4.1998 sp. zn. 5 Tz 19/98 s tím, že se „sice týká převzetí směnky advokátem, ale pokud se týká posouzení charakteru cenného papíru, konkrétně směnky, převzaté notářem, lze závěry Nejvyššího soudu ČR plně vztáhnout i na tuto notářskou úschovu. Úprava povinnosti mlčenlivosti advokáta podle § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, je v podstatě shodná s úpravou povinnosti zachovávat mlčenlivost dle § 56 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů.“

² K podstatě věci se z dopisu cituje {Pozn.: Jméno notáře je nahrazeno iniciálami}: „V této věci se Policie ČR obrátila na notáře JUDr. T. O. s tím, aby ji předložil dva svazky ověřovací knihy s čísly 22/95a 23/95 ke znaleckému zkoumání. Notář JUDr. T. O. správně argumentoval tím, že ověřovací kniha není prostou věcí ale jde o věc hromadnou, která kromě zápisů položek, o nichž je vedeno trestní řízení obsahuje v daných svazcích též stovky jiných zápisů o jiných úkonech, které učinily jiné osoby než ty, proti nimž je vedeno trestní řízení. Ve všech těchto případech není dána pravomoc orgánů činných v trestním řízení seznámit se s těmito položkami zápisů a i notář je vázán povinností mlčenlivosti, kterou mu ukládá § 56 notářského řádu. Dále poukázal na specifický režim nahlížení do listin sepsaných notářem dle notářského řádu a notářského kancelářského řádu, která je speciální úpravou oproti obecné úpravě odnětí věci stanovení v § 79 odst. 1 trestního řádu a nabídl zřejmě jediný zákonný postup v dané věci a sice, že se ustanovený soudní znalec dostaví do kanceláře notáře, poté mu notář umožní nahlédnout do příslušného zápisu ověřovací knihy a znalec provede ohledání zápisu v konkrétní položce ověřovací knihy, neboť tato položka je zahrnuta do svazku a ten je věcí hromadnou...Alarmující je především nezákonný zásah orgánů činných v trestním řízení do práva účastníků úkonu notáře na ochranu údajů, které jsou o nich a jejich úkonech zapsány v předmětném svazku ověřovací knihy a to ve všech zbývajících položkách, kde není dána ingerence orgánů činných v trestním řízení... Závěr z tohoto by měl být, že jiný postup než nahlédnutí do jednotlivé položky ve svazku ověřovací knihy není možný. Dále by bylo na místě rozebrat se státními zástupci zcela specifické postavení notáře při výkonu veřejného úřadu a vysvětlit formální znaky veřejné listiny pořízené notářem tak, aby bylo vyloučeno opakování celé záležitosti v jiném obdobném případě...“

³ Jde o zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 56 odst. tohoto zákona o které zde jde, zní: „Notář je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se mohou dotýkat oprávněných zájmů účastníků. Dále je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právní pomoci. Žadatel, klient nebo jiný účastník může notáře povinnosti mlčenlivosti zprostit.“

oprávněných zájmů účastníků, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právní pomoci, kdežto ustanovení § 78 a 79 tr. ř. se týkají vydání a odnětí věci. V žádném případě se nejedná o požadavek na informaci, která by se přímo dotýkala oprávněných zájmů účastníků. Zmíněná argumentace vedená zejména ke zdůraznění specifického režimu ověřovací knihy a s tím spojené odmítání postupu orgánů činných v trestním řízení v dané konkrétní věci pro údajnou nezákonnost, vychází z nepřijatelného extenzivního výkladu ustanovení § 56 notářského řádu.

Přestože předmětem sporu v tomto případě není otázka, zda je přípustné nahlížet do příslušných individuálně určených zápisů podchycených v ověřovací knize notáře, je nutno pro objasnění uvedeného problému podrobněji vysvětlit její charakter a také její vztah k notářské činnosti, zejména z hlediska povinné mlčenlivosti notáře. Vysvětlení tohoto vztahu je rozhodující pro řešení celého problému.

Podobné sporné problémy je nutno řešit podle stejného obecného principu. Ten spočívá v posouzení, zda skutečnost, která má být tímto postupem zjištěna, podléhá některé ze zákonem uložených (nebo státem uznaných) povinností mlčenlivosti, či nikoli.⁴ Bylo-li by tomu tak, pak se zásadně na listiny obsahující takto chráněné skutečnosti nevztahuje ediční povinnost uvedená jinak v ustanovení § 78 odstavci 1 tr. ř., protože odstavec 2 téhož ustanovení tomu brání.⁵ Již v minulosti, v souvislosti s řešením otázky, zda a za jakých podmínek lze získat obsah telefonem doručených zpráv (při zkoumání otázky, lze-li tak učinit postupem podle § 78 a 79 tr. ř.), byl vysloven názor, že uvedené omezení ediční povinnosti se vztahuje nejen k samotnému ustanovení § 78 odst. 1 tr. ř., ale i k navazujícím ustanovením (tedy na postup podle § 79, § 83 i § 83a tr. ř.), která vlastně jen rozšiřují možnosti orgánů činných v trestním řízení vynutit dobrovolně nesplněnou ediční povinnost dalšími postupy s použitím státního donucení.⁶ Zdůraznit je třeba i v té souvislosti učiněný závěr, že **žádný z naznačených postupů nelze cíleně použít k získání věci, na**

⁴ Záměrně se tu neřeší případy ochrany utajovaných skutečností podle § 3 odst. 1 zák. č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, neboť to s daným problémem nesouvisí.

⁵ Srov.: „Povinnost podle odstavce 1 se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti (§ 99).“

⁶ Věc byla vedena u Nejvyššího státního zastupitelství pod sp. zn. SL 755/2000, stanovisko k této otázce nakonec vydáno nebylo. V jeho návrhu bylo tehdy řečeno následující: „V otázce, do jaké míry **za stávající právní úpravy** platí omezení plynoucí z ustanovení § 78 odst. 2 tr. ř. i pro další postupy umožňující orgánům činným v trestním řízení získávat pro účely tohoto řízení věci důležité, je zastáváno stanovisko, že i při postupu podle ustanovení § 79 tr. ř. o odnětí věci, podle § 83 tr. ř. o domovní prohlídce a podle § 83a tr. ř. o prohlídce jiných prostor a pozemků stále platí omezení uvedené v ustanovení § 78 odst. 2 tr. ř. Tato ustanovení totiž dávají orgánům činným v trestním řízení do rukou jen důraznější zákonné prostředky umožňující vynutit na dotyčné osobě splnění ediční povinnosti zakotvené v ustanovení § 78 tr. ř. (resp. dosáhnout stejného účelu úředním postupem), a to i proti její vůli. Nejde o žádná další, izolovaná, od sebe oddělená a na sobě navzájem nezávislá ustanovení. Jde o ustanovení směřující ke stejnému cíli - donutit toho, kdo u sebe má věc důležitou pro trestní řízení, aby ji vydal, a pokud tak neučiní, lze mu ji intenzivnějšími zásahy do jeho osobní sféry (tj. postupy podle § 79, § 83, resp. § 83a tr. ř.) odejmout. A naopak – legální použití těchto jednotlivých prostředků není vázáno jen formálně-procesně na v nich stanovené důvody a postupy, ale je třeba při volbě mezi nimi vždy současně respektovat zásadu přiměřenosti intenzity zásahů do práv a svobod ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Při používání těchto prostředků k získání takové věci jde ale vždy o **tutéž věc důležitou pro trestní řízení**, a proto se zde **vždy uplatní i omezení podle § 78 odst. 2 tr. ř.** Není proto podstatné, že ani v ustanovení § 79 tr. ř., ani v ustanoveních § 83 a § 83a tr. ř. se omezující ustanovení, obdobné § 78 odst. 2 tr. ř., nenachází. ... Samozřejmě tento výklad znamená, že **žádný z naznačených postupů nelze cíleně použít k získání věci, na níž se ustanovení § 78 odst. 2 vztahuje, což lze přijmout jako obecný princip...**“

níž se ustanovení § 78 odst. 2 tr. ř. vztahuje, což je nepochybně třeba přijmout rovněž jako obecný princip. V těchto mezích se pak může pohybovat řešení naznačeného problému.

V první řadě je rozhodující, zda a do jaké míry zápisy v ověřovací knize notáře podléhají zvláštní povinnosti mlčenlivosti uložené notáři ustanovením § 56 notářského řádu. Pokud by se na tyto zápisy v ověřovací knize obecně uvedená povinnost skutečně vztahovala, bylo by vyloučeno uplatnit k zajištění takovýchto důkazů postup podle § 78 a na něj navazujících ustanovení trestního řádu. Na tomto místě je nutno (aniž by se to však mělo stát předmětem podrobného zkoumání v této konkrétní věci) přisvědčit Městskému státnímu zastupitelství v Praze v tom, že argumentace notářské komory je na řadě míst podání jejího prezidenta nepřiléhavá a zavádějící, neboť směšuje mezi sebou různé pojmy, které právě z pohledu uplatňování ustanovení § 56 notářského řádu o povinné mlčenlivosti notáře vůbec zaměňovat není možné. Nelze, než konstatovat, že povinnost mlčenlivosti chrání nejen ty skutečnosti, které existují v mysli notáře a o nichž zásadně není oprávněn podávat informace, není-li této mlčenlivosti oprávněným subjektem zproštěn, ale zejména také tajnost údajů obsažených v dokumentech o notářské činnosti, je povinností mlčenlivosti do značné míry *strukturovanou* – je tu totiž upravena v různém rozsahu s přihlédnutím ke zcela konkrétní činnosti notáře. Resp. přesněji řečeno, je **strukturovanou z pohledu možností průlomu do ní**, protože stále jde jen o jednu jedinou povinnost mlčenlivosti uloženou notáři, byť někteří autoři naznačují, že existence několika ustanovení odlišně řešících v notářském řádu ochranu příslušných údajů nasvědčuje existenci několika takových povinností různého druhu resp. charakteru.⁷

Tento výklad je jistě pozoruhodný, ale rozhodně není správný. Především nedává odpověď na otázku, jakou povahu má mít vlastně ona „ochrana údajů“, u níž - jak to popisují autoři v práci citované v poznámce pod čarou č. 7 - jsou uvedeny jiné způsoby jejich zveřejnění. Problematika charakteru povinnosti mlčenlivosti je složitá sama o sobě a lze na ni pohlížet z různých hledisek, což plyne v první řadě z nejednotné úpravy mnoha různých povinností mlčenlivosti rozdílného rozsahu, a v druhé řadě z dosud nedostatečně propracovaného teoretického základu tohoto institutu. V zásadě však lze říci, že povinnost mlčenlivosti – je-li stanovena zákonem (a jinak než zákonem buď výslovně stanovena nebo výslovně uznána být nemůže) - je z hlediska ochrany určitých údajů zásadně jen jedna. Vždy na konkrétní právní úpravě bude záviset, jaký bude její rozsah na straně jedné a na straně druhé zda, jakým způsobem, v jakém rozsahu a pro jaký účel je možno ji (případně) prolomit. I když je v zásadě taková povinnost ve vztahu k týmž chráněným údajům vždy jen jedna, může být (a také bývá) konstruována tak, že **co do průlomu do ní** se může najít několik různých způsobů, které pak (pokud se ztratí ze zřetele základní úvaha o jedinečnosti této povinnosti pro tytéž chráněné údaje) mohou navenek vzbuzovat zdání, že tu vlastně vedle sebe existuje několik takových různých povinností mlčenlivosti, s nimiž se dá různě nakládat. V zásadě ale lze lišit dva základní druhy průlomů povinnosti mlčenlivosti, a to v závislosti na tom, zda

⁷ Např. Bílek, P., Drápal, L., Jindřich, M., Wawerka, K. Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2001, Obecná ustanovení o notářské činnosti, str. 119, k tomu uvádějí: „Ze sémantického výkladu pojmu „mlčenlivost“ dále vyplývá, že § 56 upravuje povinnost notáře mlčet o skutečnostech, které se dozvěděl, tzn. že mu zakazuje poskytovat o nich informace svým aktivním projevem v ústní či písemné formě. Ostatní formy možného zveřejnění chráněných údajů jako nahlížení do spisů či evidenčních pomůcek, jejich zapůjčování, apod. upravují jiná ustanovení (§ 95 a 96).“

- povinnost mlčenlivosti zachovává **instituce** jako taková (tím se má na mysli, že utajeny mají zůstat před veřejností údaje, obsažené v dokumentaci o činnosti této instituce),
- nebo zda jde o povinnost, uloženou osobně **personálnímu substrátu této instituce** – jejím jednotlivým zaměstnancům, kteří v mezích výkonu své úřední činnosti se s těmito údaji pochopitelně též seznamují.

V prvním případě se pak průlom do takové povinnosti mlčenlivosti **zpravidla** děje skrze **vyžadování písemných informací** (nebo způsobem tomuto způsobu na roveň postaveným), ve druhém případě se tak děje zpravidla **výslechem těchto zaměstnanců**, kteří jsou sami nositeli uvedených utajovaných skutečností. V praxi přichází v úvahu různé kombinace obou způsobů, někdy jen některý z nich, vždy to však odvisí od konkrétní právní úpravy průlomu do určité povinnosti mlčenlivosti. Znovu je třeba připomenout, že jde o povinnost **jednu**, z tohoto pohledu současně i **jedinečnou** a nikoli o povinnosti mlčenlivosti několik.

Takže závěr autorů v poznámce pod čarou č. 7 citované literatury není přesný v tom, pokud se pokoušejí konstruovat zvláštní „osobní“ povinnost mlčenlivosti notáře a vedle toho jakousi nedefinovanou a právem nijak neoznačenou povinnost ochrany těchto údajů (pak nejspíš se blíží ochraně údajů osobních ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), jejíž omezení je vymezeno **nikoli pozitivně, ale výlučně negativně** – popsáním toho, za jakých podmínek, pro jaký účel a v jakém rozsahu ji lze prolomit. Tu ovšem je první a základní logický rozpor jejich úvahy – zákonná (tak se označuje a tento *terminus technicus* přesně odráží její povahu – musí být stanovena či uznána **zákonem**) povinnost mlčenlivosti musí být kromě jiného i co do svého **rozsahu vymezena zákonem**. Jistě nelze odmítnout *a priori* ani vymezení negativní, ale musí být alespoň určité. Zde by tomu tak nebylo – nebylo by zřejmé, kde jsou pozitivní hranice takové povinnosti mlčenlivosti. Už proto tu nemůže jít o nic jiného než o zákonnou povinnost mlčenlivosti notáře (a dalších jeho zaměstnanců atd., jak uvedeno v § 56 notářského řádu), u níž však z různých důvodů a jen co do možností seznamovat se s tou či onou formou s písemnou dokumentací o takto chráněných údajích, sám zákon v některých dalších souvisejících ustanoveních připouští možnost průlomu do ní i bez souhlasu subjektu, v jejímž zájmu je notáři uložena. Přitom – a to třeba také dodat – tato povinnost se vztahuje jen na skutečnosti, **kteří se mohou dotýkat oprávněných zájmů účastníků**. I zde je vidět ona zákonem vymezená hranice povinnosti mlčenlivosti notáře a i z toho je patrné, že ve skutečnosti jde stále o jednu a touž povinnost.⁸

Tento (poněkud teoretický) úvod byl nutný pro pochopení dále uvedených závěrů, k nimž lze dospět jen po uznání, že průlom do ochrany skutečností, o nichž je notář (pracovník notáře, pracovník notářské komory a Komora) povinen zachovávat mlčenlivost podle notářského řádu, upravený v ustanoveních § 95 a § 96 notářského řádu, je vlastně průlomem do jedné jediné povinnosti mlčenlivosti uložené notáři podle § 56 tohoto zákona, a že při posuzování toho, do jaké míry je možno prolomit tuto ochranu i ve vztahu k ověřovací knize notáře, je nutno si především uvědomit účel této povinnosti, její rozsah i důvody, pro které zákon v některých vymezených (a rozsahem omezených) případech tento průlom dovoluje. Řešení tu

⁸ Ostatně stejně jsou konstruovány i některé další povinnosti mlčenlivosti – např. povinnost mlčenlivosti advokáta podle § 21 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, jak na to upozorňuje i citované výkladové stanovisko č. 17/2000 Sb.v.s. NSZ.

není úplně jednoduché a bez bližšího rozboru (a ten není předmětem tohoto stanoviska) je nelze mechanicky vztahovat na veškeré rejstříky a evidenční pomůcky notáře. Týká se jen **ověřovací knihy notáře**.

Nejprve nutno ještě zdůraznit, že nelze zaměňovat (právě z toho hlediska, které je stěžejní pro posouzení naznačeného problému) mezi sebou navzájem takové pojmy jako „notářská listina“, „veřejná listina“, „notářský zápis“, „spis notáře“, „ověřovací kniha“, „sbírka listin“ atd. Je to právě proto, že ve vztahu k těmto dokumentům řeší zákon možnost průlomu do chráněných údajů různým způsobem. Zatímco pojem „veřejná listina“ je víceméně z pohledu řešené problematiky pojmem indiferentním (otázku existence či neexistence uvedené povinnosti mlčenlivosti k ní se vážící nutno zkoumat vzhledem k její povaze, obsahu a také způsobu uložení u notáře, který může být signálem o povaze dokumentu i z tohoto pohledu)⁹, pojem „spis“ ještě neznamená nedostupnost takového notářského dokumentu pro orgány činné v trestním řízení, ba spíše naopak.¹⁰ A zase naopak – u notářského zápisu platí pro orgány činné v trestním řízení „absolutní“ omezení, takže vyžadovat notářské zápisy obecně nejsou oprávněny a u notářského zápisu o závěti je toto omezení skutečně a doslova absolutní, měl-li by být zapůjčen ještě za života jejího pořizovatele.¹¹

Nejprve tedy nutno posoudit charakter ověřovací knihy. Ta je podle platné právní úpravy evidenční pomůckou notáře, přesněji řečeno je jedním z jeho rejstříků, označeného písmenem „O“. Jeho obsah není upraven zákonem, ale pouze interním normativním aktem – kancelářským řádem.¹² Ve vztahu k tomuto rejstříku notáře není nikde v zákoně výslovně stanovena povinnost mlčenlivosti, která by zakazovala orgánům činným v trestním řízení, aby se s jejím obsahem seznamovaly. Zákon však neobsahuje ani explicitně vyjádřené podmínky, za nichž se s nimi orgány činné v trestním řízení seznamovat mohou. Proto nezbyvá než posoudit, zda povaha těchto záznamů (zejména v porovnání s ostatními dokumenty notáře, u nichž je tak či onak dovoleno, aby se s nimi seznamovaly i jiné subjekty bez toho, aniž oprávněný notáře ve vztahu k nim mlčenlivosti zprostil) dovoluje orgánům činným v trestním řízení se s uvedenými zápisy v ověřovací knize seznamovat či zda je to naopak vyloučeno a z jakých důvodů.

⁹ Viz § 6 notářského řádu: „Notářské zápisy a jejich stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a listiny o ověření (dále jen "notářské listiny") jsou veřejnými listinami, jestliže splňují náležitosti stanovené pro ně tímto zákonem.“

¹⁰ Podle § 96 notářského řádu totiž „Notář zapůjčí své spisy týkající se notářské činnosti na základě písemné žádosti ministerstvu, Komoře, příslušné notářské komoře, soudům, orgánům činným v trestním řízení, finančním orgánům a znalcům ustanoveným v řízení před státním orgánem, pokud nemohou podat znalecký posudek bez znalosti spisu. Spisy týkající se činnosti podle § 3 odst. 1 zapůjčí jen se souhlasem klienta.“ Výrazné omezení ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení, pokud jde o zapůjčování spisů notáře, tu platí obecně jen ohledně spisů dokumentujících další činnost notáře, jíž může vykonávat v souvislosti s notářskou činností v podobě poskytování vyjmenovaných forem právní pomoci, což znamená právě odkaz na § 3 odst. 1 notářského řádu.

¹¹ Podle § 101 odst. 1 notářského řádu „Notář zapůjčí notářský zápis jen soudu, ministerstvu, Komoře, příslušné notářské komoře na jejich žádost. Notářský zápis o závěti však nesmí být za života pořizovatele zapůjčen nikomu.“

¹² Podle § 42 písm. b) Předpisu Notářské komory České republiky ze dne 9. prosince 1998, o kancelářském řádu schváleného Ministerstvem spravedlnosti České republiky podle § 37 odst. 4 zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dne 21. 12. 1998 pod č. j. M-1309/98 (uveřejněn v částce č. 1/1999 Sbírký instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti pod č. 12) je ověřovací kniha notáře jedním z rejstříků notáře. Její vzor a návod pro její vyplňování je uveden v Příloze č. 4 citovaného předpisu.

Kancelářský řád o tom výslovně též nehovoří. Obecně při charakteristice rejstříků notáře se uvádí v jeho § 41 odst. 1 mj. jen, že „Rejstříky podávají přehled o stavu každé zapsané věci a jsou určeny pro vnitřní potřebu a pro pracovníky kontrolních orgánů, jimž zákon dává právo kontroly notáře a jeho úřadu. **Rejstříky nejsou veřejně přístupné.**“ Podle toho, jak je obsah ověřovací knihy upraven kancelářským řádem, má ověřovací kniha obsahovat:

- běžné číslo,
- den ověření,
- jméno, příjmení, rodné číslo, bydliště osoby, jejíž podpis je ověřován a její podpis,
- údaj, zda listina byla před notářem podepsána,
- nebo údaj o tom, zda podpis byl před notářem uznán za vlastní,
- označení listiny,
- údaje o tom, jak byla zjištěna totožnost osoby, a to
- ověřujícím,
- svědky totožnosti (s uvedením jména, příjmení, bydliště a podpisu)
- průkazem totožnosti osoby číslo
- a konečně i podpis ověřujícího.

Obecně dál říká o ověřovací knize kancelářský řád v čl. I následující: „Pro ověřování pravosti podpisů (dále jen „legalizace“) na listinách se zakládá u notáře ověřovací kniha, a to pro každý rok znovu. Ověřovací knihy musí být od svého založení svázané a vedou se podle ročníků, které jsou vyznačovány na straně předcházející prvnímu zápisu prvního běžného čísla kalendářního roku. Jednotlivé ověřovací knihy musí být na titulní straně označeny razítkem Notářské komory České republiky, údajem o počtu dvojlístů a opatřeny podpisem prezidenta příslušné notářské komory. Každý dvojlíst ověřovací knihy musí být od počátku číslován...“.

Z toho je patrné – a citace je tu užita jen pro dokumentaci – že ověřovací kniha má skutečně charakter **knihy**, tedy že nejde o jednotlivé od sebe snadno oddělitelné záznamy, které by bylo možno v případě potřeby poskytnout ke zkoumání orgánům činným v trestním řízení samostatně. Má skutečně – jak je to nazváno v podnětu prezidenta notářské komory – povahu „hromadnou“ – obsahuje obvykle více než jeden jediný zápis.

Z účelu, k němuž má ověřovací kniha sloužit (jde o rejstřík, tedy evidenční pomůcku o činnosti notáře), a zejména z jeho obsahu vyplývá, že ověřovací knihu lze postavit z posuzovaného hlediska (nejvýše) na roveň notářskému spisu. Podle toho totiž, jak je obsah ověřovací knihy upraven citovanou interní normou (kancelářským řádem) a co – tedy jaké údaje – zde mají být evidovány a pro jaký účel, je možno sice dovést vcelku jednoznačně, že jde o údaje podléhající též povinnosti mlčenlivosti notáře ve smyslu § 56 notářského řádu (neboť jde o skutečnosti, které se mohou dotýkat oprávněných zájmů účastníků), současně však lze také dovést, že svoji povahou (právě vzhledem k obsahu v ní evidovaných skutečnostech) jde o mlčenlivost prolomitelnou ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení v obdobném rozsahu, jako je tomu u notářských spisů podle § 96 notářského řádu. Tak je to také v podstatě vykládáno (a řešeno) v praxi s tím rozdílem, že existující stanovisko Notářské komory ČR připouští zásadně jen možnost nahlédnout do ověřovací knihy za přítomnosti notáře a nikoli ji zapůjčovat mimo kancelář notáře (i když ji kancelářský řád označuje za neveřejnou evidenční pomůcku - rejstřík). Toto stanovisko připouští možnost, aby do ní nahlédly i orgány činné v trestním řízení,

neboť odkazuje na § 96 notářského řádu, kde jsou mezi ostatními orgány oprávněnými k zapůjčení spisu notáře uvedeny též orgány činné v trestním řízení.¹³

Takže z toho, co bylo řečeno o možnostech orgánů činných v trestním řízení seznamovat se s obsahem ověřovací knihy, pokud jde o konkrétní jednotlivé zápisy, tedy ze skutečnosti, že ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení se i při prohlášení této evidenční pomůcky notáře (ovšem jen interní normou) za neveřejnou uznává, že obdobně podle § 96 notářského řádu je možno jim do ní povolit nahlédnutí (resp. zde je užito výkladu, že nahlédnout do ní smí orgány, které jinak jsou oprávněny si vyžádat notářský spis), je nutno dovodit, že **ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení údaje v ní nepodléhají zákonem stanovené povinnosti mlčenlivosti, uložené notáři ustanovením § 56 notářského řádu.** Jinak řečeno – **tato povinnost je prolomena obdobně, jako je tomu v případě možnosti orgánů činných v trestním řízení požadovat zapůjčení spisu notáře.** Je-li tomu tak, pak se **omezení uvedené v § 78 odst. 2 tr. ř. na ověřovací knihu notáře nevztahuje a nejenže mohou orgány činné v trestním řízení do takové evidenční pomůcky notáře nahlédnout, ale v případě nezbytné potřeby mohou požadovat i její vydání ve smyslu citovaného ustanovení trestního řádu a z něj pak současně notáři vyplývá i ediční povinnost vůči nim.**

Tato povinnost samozřejmě není neomezená, není však vyloučena, jak se snaží dovozovat pražská notářská komora. Omezení, které je třeba respektovat spočívá jednak v tom, že

- takový postup je nezbytný pro splnění účelu trestního řízení (zde zpravidla pro získání určitého důkazu či zajištění důkazního prostředku v rozsahu nezbytném pro objasnění věci v souladu se zásadou, uvedenou v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.), a
- budou současně respektovány základní principy trestního řízení (zejména zásady přiměřenosti a zdrženlivosti, uvedené v ustanovení § 2 odst. 4 a § 52 tr. ř.; mimo jiné musí být také zřejmé, že jiným způsobem, méně omezujícím výkon činnosti notáře, nelze v daném případě dosáhnout stejného účelu a že bude zajištěn takový postup, který nebude znamenat narušení plnění zákonných povinností notářem samotným).

Nyní k poslední námitce, která však podle obsahu podání prezidenta pražské notářské komory je námitkou zásadní a právě kvůli ní existuje údajně absolutní omezení, pro které se nemohou orgány činné v trestním řízení domáhat vydání ověřovací knihy notáře a pro níž má být vyloučena existence ediční povinnosti notáře ve vztahu k tomuto jeho rejstříku. Je to již zmíněná povaha ověřovací knihy jako

¹³ Viz usnesení prezidia Notářské komory ČR č. P9/97-II z 26.5.1997: „Ustanovení § 56 notářského řádu a § 41 notářského kancelářského řádu nebrání notáři umožnit orgánům uvedeným v § 96 notářského řádu, aby nahlédly do rejstříku a evidenčních pomůcek notáře. Do rejstříku se nahlíží v kanceláři notáře pod dohledem notáře nebo jím pověřeného pracovníka. O nahlédnutí se učiní záznam, který tvoří věcný spis.“ – viz cit.: Bílek, P., Drápal, L., Jindřich, M., Wawerka, K. Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2001, Manipulace se spisy a notářskými zápisy, str. 245. Tamtéž k tomu autoři komentáře ještě uvádějí: „Pozoruhodnou souvislost s § 96 vykazuje dále citované usnesení prezidia Notářské komory ČR ze dne 26.5.1997, které vymezení okruhu osob, jimž může notář zapůjčit své spisy týkající se notářské činnosti, využívá pro potřebu vymezení okruhu osob, které mohou nahlédnout do rejstříku a evidenčních pomůcek notáře, a to navzdory tomu, že podle § 41 notářského kancelářského řádu rejstříky a ostatní evidenční pomůcky nejsou veřejně přístupné. Vydání takového usnesení jistě motivoval veřejný charakter osob uvedených v § 96 notářského řádu, které jsou zárukou toho, že takové nahlédnutí do rejstříku a evidenčních pomůcek notáře nebude zneužito.“

knihy, jako souboru více zápisů, týkajících se pravidelně více osob a více úkonů. Pro připomenutí z argumentace podnětu prezidenta notářské komory:

„...ověřovací kniha není prostou věcí ale jde o věc hromadnou, která kromě zápisů položek, o nichž je vedeno trestní řízení obsahuje v daných svazcích též stovky jiných zápisů o jiných úkonech, které učinily jiné osoby než ty, proti nimž je vedeno trestní řízení. Ve všech těchto případech není dána pravomoc orgánů činných v trestním řízení seznámit se s těmito položkami zápisů a i notář je vázán povinností mlčenlivosti, kterou mu ukládá § 56 notářského řádu... Alarmující je především nezákonný zásah orgánů činných v trestním řízení do práva účastníků úkonu notáře na ochranu údajů, které jsou o nich a jejich úkonech zapsány v předmětném svazku ověřovací knihy a to ve všech zbývajících položkách, kde není dána ingerence orgánů činných v trestním řízení...“

Jednak – jak bylo uvedeno již výše – nemá tato námitka oporu v zákoně, protože zákon tu výslovně povinnost mlčenlivosti vztahující se na uvedené údaje ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení nestanoví a naopak (zcela správně vzhledem k povaze v ní obsažených zápisů) se připouští, že se mohou s těmito údaji seznamovat (byť se ve výkladu provedeném Notářskou komorou ČR odkazuje jen na právo nahlížet do ověřovací knihy, nikoli žádat o její předložení pro účely trestního řízení), jednak – podpůrně - lze užít argumentaci ohledně přípustnosti tohoto postupu v případech, kde je nezbytně nutno zajistit věci pro účely trestního řízení, **z nichž jen na některé** se může vztahovat povinnost mlčenlivosti a v době provádění úkonů je nelze bezpečně rozlišit, takže je nezbytné provést nejprve jejich zajištění a teprve poté v rámci trestního řízení odlišit ty, vůči nimž úkon cíleně směřoval od těch, vůči nimž cíleně ani směřovat nemohl, protože jsou chráněny zvláštní povinností mlčenlivosti.

Tedy zákon nevylučuje, aby tam, kde je to pro dosažení účelu trestního řízení nezbytné a kde není z povahy předmětné zcela konkrétní věci, jež má být důkazem či důkazním prostředkem vzhledem k existenci skutečné povinnosti mlčenlivosti vážíci se právě k ní individuálně, zakázáno použití těchto prostředků, a kde jsou zachovány i ostatní principy, zejména zmíněné zásady přiměřenosti a zdrženlivosti, uvedené v ustanoveních § 2 odst. 4 a § 52 tr. ř., se orgány činné v trestním řízení domáhaly vydání i těch dalších s uvedenou věcí fakticky neoddělitelně spojených věcí, jejichž vydání by jinak bylo zakázáno proto, že se na jejich obsah vztahuje povinnost mlčenlivosti. Podmínkou tu ovšem je, jak řečeno, že tyto ostatní „věci“ **nelze bezprostředně oddělit od té věci, na níž se zákonná ediční povinnost, stanovená v § 78 odst. 1 tr. ř. vztahuje.**

Jak již bylo v jiné souvislosti (zmíněné v poznámce pod čarou č. 6) uvedeno, není možné vylučovat možnost postupu podle těchto ustanovení trestního řádu jen s odkazem na možnost, že bude orgány činnými v trestním řízení v budoucnu možná zneužit i pro jiný než zákonný účel.¹⁴ Stejně – co do významu – řeší tento problém

¹⁴ Konkrétně tam bylo uvedeno: „...není správné obecně dozovat apriori nepřípustnost úkonu (vydání či odnětí věci důležité pro trestní řízení postupem podle § 78 či § 79 tr. ř.) jen proto, že není vyloučeno, že na takové zařízení teoreticky může být dodatečně, až v době, kdy bude mít tento předmět v moci orgán činný v trestním řízení, doručena nová hlasová či textová zpráva, a že tedy mohou orgány činné v trestním řízení obsah těchto zpráv získat, aniž by použily postupu podle § 88 tr. ř. Ve svém důsledku by takový výklad znamenal vlastně neodůvodněnou presumpci nezákonnosti postupu orgánů činných v trestním řízení. Vždy je třeba lišit, zda orgán činný v trestním řízení

- zjišťuje obsah zpráv takto již příjemci doručených; v tom případě postupuje nesporně v souladu se zákonem,

- či by se pokoušel zjistit obsah těchto zpráv, dosud příjemci nedoručených, tj. došlých až po vydání či odnětí věci; v tomto druhém případě by jistě šlo – neopatřil-li by si předtím či současně s úkonem, jímž

z hlediska možného zajištění počítačové techniky pro účely trestního řízení i výkladové stanovisko poř. č. 9/2001 Sb. v. s. NSZ.¹⁵ A co je podstatné, ke stejnému závěru dospěl i Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV US 2/02, který komplexně odpovídá na obdobnou problematiku, byť ve vztahu k činnosti advokáta, který byl současně i osobou s příkazním právem v obchodní společnosti a z tohoto důvodu byl vyšetřován pro podezření ze závažného trestného činu hospodářského charakteru.¹⁶

by žádal o vydání zařízení či je odnímal, souhlas soudce ve smyslu § 88 tr. ř. – o závažné porušení zákona, pro které by takto získaný důkaz byl v rámci dalšího trestního řízení absolutně nepoužitelný. Tato skutečnost by však jistě byla zjištělná, nehledě na to, že uvedený postup by měl být důvodem i pro vyvození odpovědnosti vůči tomu orgánu činnému v trestním řízení, jenž se snažil takto v rozporu se zákonem důkazy vůči obviněnému opatřit.“

¹⁵ Srov.: „I. Při výkonu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, pro jejichž nařízení byly splněny zákonné podmínky, lze jako věci důležité pro trestní řízení zajistit i výpočetní techniku a záznamová media (dále jen "nosiče informací"), i když existuje možnost, že zajištěné nosiče informací obsahují vedle záznamů o skutečnostech důležitých pro trestní řízení i informace o skutečnostech, které se netýkají probíhajícího trestního řízení a ke kterým se váže státem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti.

II. Rozhodnutí, zda obsah nosičů informací bude zjišťován přímo při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor a pozemků či budou tyto nosiče při prohlídkách zajištěny a jejich obsah bude zjišťován až následně, bude vždy záviset na rozsahu nosičů informací zjištěných při prohlídce a na složení skupiny prohlídku provádějící (zejména z hlediska, zda k tomuto úkonu byl přibrán znalec).“

¹⁶ Uvádí se v něm mj.: „Smyslem nařízení prohlídky prostorů užívaných JUDr. R. nebylo zajištění listinných materiálů souvisejících s jeho působností jako advokáta, kteréžto materiály jsou chráněny ustanovením § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, nýbrž materiálů týkajících se výkonu jeho funkce osoby s příkazním právem v nadaci A. f. a funkcí jmenovaného ve statutárních orgánech společností, jejichž činnost souvisí s předmětem trestního stíhání JUDr. R. a PhDr. Ž. JUDr. R. při svém výslechu i v průběhu provádění prohlídky odmítl rozlišit materiály, které souvisejí s výkonem advokacie a které s jeho činností jako člena statutárních orgánů obchodních společností. Součinnost při určení charakteru listinných materiálů odmítl poskytnout i další advokáti (stěžovatelé) prohlídce přítomní, kteří pouze namítali, že je zasahováno do jejich povinnosti zachovávat advokátní mlčenlivost. Za této situace nemohlo být cíle prohlídky jiných prostor docíleno jiným způsobem, než prohlídkou všech písemností nacházejících se v prostorách užívaných JUDr. R. a zajištěním i těch materiálů, u kterých nebylo možno přímo v průběhu prohlídky určit jejich charakter, neboť nebyly řádně označeny, a bez bližšího přezkoumání jejich obsahu nebylo možno zjistit, zda se jedná o materiály související s výkonem advokacie či nikoliv. Nutno podotknout, že pokud JUDr. R. zastává funkce ve statutárních orgánech společností a pro výkon těchto funkcí využívá sídlo své advokátní kanceláře, měl sám zajistit, aby materiály týkající se působení ve statutárních orgánech obchodních společností byly jednoznačně odděleny od spisových materiálů týkajících se jeho klientů, kterým poskytuje právní služby jako advokát...“

Obecně k námitce stěžovatelů, že postupem Policie ČR při prohlídce jiných prostor došlo k porušení ustanovení § 21 zákona o advokacii upravující povinnost advokáta zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dověděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, je možno odkázat na nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. US 486/98, ve kterém je zdůrazněno, že i když zákonná povinnost mlčenlivosti svědčící advokátovi je povinností státem příkázanou, a tedy i obecně chráněnou, nelze přehlédnout, že jde nikoli o výsadu advokáta, která by měla založit exempci z obecně platného právního řádu, ale že se jedná o povinnost uloženou advokátovi v zájmu jeho klientely a pro její ochranu, a která v tomto smyslu a rozsahu požívá také příslušné ochrany. Ochrana takto chráněných zájmů třetích osob podle současného právního stavu provedenou prohlídkou nebyla dotčena, neboť vyšetřovateli a dalším příslušníkům Policie ČR, kteří prohlídku prováděli, a i dalším orgánům činným v trestním řízení v předmětné trestní věci, je zákonem uloženo zachovávat mlčenlivost o věcech (skutečnostech), o nichž se dozvěděli v souvislosti s výkonem svých pravomocí...“

Ad f) Stejně jako bylo postupováno při vyhodnocování zajištěného listinného materiálu, bude postupováno při vyhodnocení materiálů zajištěných na počítačových mediích, a to i za součinnosti znalce, který byl ve věci přibrán.

Při výkonu prohlídky jiných prostor, pro jejíž nařízení byly splněny zákonné podmínky, lze jako věci důležité pro trestní řízení zajistit i výpočetní techniku a záznamová media, případně jejich kopie, i když

Ačkoli – a to nutno zdůraznit – se tu neřeší týž problém, tedy možnost zajištění evidenční pomůcky obsahující vedle údajů, o které se jedná, i údaje další, řeší se tu problém stejný podstatou – nelze-li od sebe oddělit v době provádění úkonu trestního řízení tyto dokumenty dvojí povahy, je přípustné je pro posouzení jejich obsahu zajistit a teprve v dalším trestním řízení zjistit, které z nich jsou těmi, k nimž směřoval původní úkon trestního řízení. V obou těchto případech jde o totéž – z důvodů praktické nemožnosti při provádění vlastního úkonu nelze odejmout jen ty materiály, jichž se výslovně týká úkon, jímž tohoto účelu má být dosaženo, a proto je spolu s nimi nutno odejmout i další dokumenty, na něž by se mohla (nebo se i vztahuje) povinnost mlčenlivosti, která by jinak tomuto postupu bránila. Totéž se pak týká i počítačové techniky, která je těchto případů obdobou.

To, že mohou být zajištěny i takové materiály, na něž se povinnost mlčenlivosti vztahuje, není tedy takovému postupu orgánů činných v trestním řízení na překážku. Co se však rozumí samo sebou – musí jít skutečně o **úkon, jímž má být pro účely trestního řízení zajištěna věc, na kterou se tato povinnost mlčenlivosti nevztahuje**. Tedy – **takový úkon nesmí cíleně směřovat k získání věcí, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, neboť pak by tento postup byl ve zcela zřejmém rozporu s ustanovením § 78 odst. 2 tr. ř.**

Z toho pak vyplývá, že ověřovací kniha notáře může být svým charakterem věcí důležitou pro trestní řízení, a je-li to pro splnění účelu trestního řízení nezbytné a

existuje možnost, že zajištěné nosiče informací obsahují vedle záznamů o skutečnostech důležitých pro trestní řízení i informace o skutečnostech, které se netýkají probíhajícího trestního řízení a ke kterým se váže státem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti.

Je-li dáno důvodné podezření, jako tomu bylo v daném případě, že nosiče informací obsahují údaje a informace důležité pro trestní řízení, jsou-li tedy splněny podmínky pro zajištění těchto nosičů, nemůže tvrzení osoby, u níž se prohlídka provádí, či tvrzení jiné osoby při prohlídce přítomné, že nosiče informací obsahují i informace, ve vztahu k nimž je tato osoba vázána povinností mlčenlivosti, zabránit zajištění těchto nosičů. Nelze-li toto tvrzení v průběhu prohlídky ověřit a není-li možno oddělit část nosičů informací, které jsou věcmi důležitými pro trestní řízení, od těch nosičů, které obsahují informace netýkající se trestního řízení a jsou chráněny státem uloženou povinností mlčenlivosti, je třeba při provádění prohlídky s prvky výpočetní techniky zajistit a zadokumentovat veškerou výpočetní techniku a záznamová media, u nichž lze důvodně předpokládat, že obsahují informace důležité pro trestní řízení.

Je-li prohlídka jiných prostor (stejně jako domovní prohlídka) prováděna s cílem nalézt a zajistit předměty, které se mohou stát věcnými důkazy ve smyslu § 112 odst. 1 trestního řádu, a je-li tohoto cíle dosahováno postupem dle příslušných ustanovení trestního řádu, nelze považovat za nedovolené porušení povinnosti mlčenlivosti skutečnost, že nosiče informací obsahují i údaje pro probíhající trestní řízení nepodstatné a nepoužitelné, neboť tento cíl nebyl provedením prohlídky sledován, jedná se pouze o vedlejší produkt prohlídky, kterému nebylo možno zabránit, a nikoliv o záměrné získávání údajů chráněných povinností mlčenlivosti způsobem, který by byl v rozporu s předpisy upravujícími prolomení povinnosti mlčenlivosti.

Při existenci povinnosti orgánů činných v trestním řízení postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti v rozsahu nezbytném pro jejich rozhodnutí (§ 2 odst. 5 trestního řádu) a pro naplnění účelu trestního řízení (§ 1 odst. 1 trestního řádu), nemůže orgánu činnému v trestním řízení v plnění jeho povinnosti provést nařízenou prohlídku a zajistit věci, které se v příslušných prostorách nacházejí, bránit skutečnost, že ve vztahu k některé z nich může existovat zákonná povinnost mlčenlivosti. Orgán činný v trestním řízení, který prohlídku vykonává, nemůže být vázán pouhým prohlášením osoby, u níž se prohlídka vykonává, že někde je záznam, ke kterému se váže povinnost mlčenlivosti, aniž by takový údaj ověřil. Takový údaj může orgán činný v trestním řízení prověřit jen tím, že to sám zjistí, přičemž tento postup mu ukládá shora uvedené ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu.

Je samozřejmé, že je třeba postupovat v souladu se zásadou přiměřenosti a zdrženlivosti (§ 2 odst. 1 a § 52 trestního řádu), kteréžto zásady spočívají v tom, že orgány činné v trestním řízení budou v míře co nejmenší zasahovat do základních práv a právem chráněných zájmů těch osob, vůči kterým není vedeno trestní řízení.“

není-li možno požadovaný úkon trestního řízení provést v rámci nahlédnutí do ověřovací knihy u notáře, je možno – za dodržení zásady přiměřenosti a zdrženlivosti (§ 2 odst. 4 tr. ř. a § 52 tr. ř.) - požadovat její vydání postupem podle § 78 odst. 1 tr. ř., nebo - nevyhoví-li notář výzvě podle tohoto ustanovení – ji na nezbytně nutnou dobu odejmout postupem podle § 79 odst. 1 tr. ř. Neboť také nelze prakticky docílit toho, aby pro účely provedení příslušného úklonu trestního řízení byl odňat jen zcela konkrétní záznam v ní uvedený, jehož se úkon má týkat.

Protože však jde o důležitou evidenční pomůcku – rejstřík notáře, který slouží k podchycování jeho úkonů, jimiž plní svou zákonnou kompetenci - konkrétně provádí legalizaci, tj. ověřování pravosti podpisů na listinách, které jsou projevem vůle, s nímž je obvykle spojen důležitý právní důsledek v podobě založení, změny či zániku určitých právních vztahů, orgán činný v trestním řízení, který takové úkony provádí, musí dbát na to, aby svým postupem bezdůvodně neztěžoval výkon notářské činnosti nebo dokonce nezmařil výkon zákonné působnosti notáře. Právě v tom se pak zcela konkrétně projevuje povinnost orgánů činných v trestním řízení vždy při zásazích do sféry práv a povinností subjektů, stojících vně orgánů činných v trestním řízení, dbát zásady přiměřenosti a zdrženlivosti vyjádřené zejména v ustanovení § 2 odst. 4 a § 52 tr. ř.

Toto stanovisko se vydává podle § 12 odst. 2 zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zástupkyně:
Mgr. Marie Benešová, v.r.